

Podle pravidel pro žáky s lehkým mentálním postižením se pořád učí více romských dětí, než by odpovídalo zastoupení Romů mezi všemi školáky

4.9.2023 - | Veřejný ochránce práv

Už vloni veřejný ochránce práv upozornil, že v pedagogicko-psychologických poradnách kvůli zastaralé diagnostice často nemusí poznat u dětí rozdíl mezi lehkým mentálním postižením a sociálním znevýhodněním. Projevy komplikovaného sociálního zázemí romských dětí tak mohou psychologové a speciální pedagogové mylně interpretovat jako mentální postižení. To má zásadní vliv nejen na vzdělávání těchto dětí, ale především na jejich budoucí pracovní uplatnění a další život.

Situaci by mohlo podle ombudsmana zlepšit využívání vhodnějších diagnostických nástrojů, které dokáží možné sociální znevýhodnění lépe odhalit. Jde například o testy, které se zaměřují na zmapování poznávacích procesů dítěte nebo sledují vývoj jeho schopností v čase, než aby výsledky srovnávaly s předem danou škálou hodnocení. Podle dostupných informací ale výměna zastaralých diagnostických nástrojů za modernější probíhá pomalu.

Veřejný ochránce práv v rámci monitoringu sleduje také předškolní vzdělávání romských dětí. Právě v mateřských školách se mohou děti ze sociálně znevýhodněného prostředí včas naučit dovednosti potřebné pro vstup na základní školu. Podíl romských dětí v nepovinných ročnících mateřských škol je ale stále nízký a v povinných ročnících dokonce klesá.

Přestože se situace ve vzdělávání romských žáků v mnoha ohledech nezměnila, jako velký úspěch ocenil ombudsman dokončení rozsáhlého výzkumu, který ověřoval, jak se osvědčily právě povinné ročníky mateřských škol. V něm autoři v sociálně vyloučených lokalitách mimo jiné zjišťovali hlavní důvody neúčasti romských dětí na předškolním vzdělávání. Protože samotní rodiče mateřské školy nenavštěvovali, nemají představu, jak školky běžně fungují, a proto do nich děti často ani neposílají. Někteří rodiče zase například nevědí, že do mateřských škol mohou chodit i děti nezaměstnaných rodičů. Kromě nedostatku mateřských škol v blízkosti bydliště hraje v neposlední řadě roli také nedostatečná kapacita mateřských škol.

Naplnění práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací veřejný ochránce práv monitoruje díky projektu Norských fondů „Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv“^[1]. V monitorovacích zprávách přináší informace o vývoji sledovaných indikátorů úrovně rovného zacházení v oblasti vzdělávání romských dětí a dalších dvou monitorovaných oblastech – rovném odměňování žen a mužů a procesních otázkách.

Na třetí monitorovací zprávu bude navazovat již závěrečná monitorovací zpráva. V ní veřejný ochránce práv shrne vývoj ve sledovaných oblastech za celé monitorovací období let 2020 až 2023. Doporučí také, jaká opatření by bylo vhodné přijmout, aby se v daných oblastech naplnění práva na rovné zacházení zlepšilo.

[1] Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv (směrem k ustavení Národní lidskoprávní instituce v ČR), číslo projektu LP-PDP3-001. Projekt je součástí Programu lidská práva

financovaného z Norských fondů 2014-2021 prostřednictvím Ministerstva financí,

- Monitorovací zpráva za rok 2022
- Monitorovací zpráva za rok 2021
- Monitorovací zpráva za rok 2020
- Doporučení veřejné ochránkyně práv k povinnému předškolnímu vzdělávání (2019)
- Doporučení veřejné ochránkyně práv ke společnému vzdělávání romských a neromských dětí (2018)
- Doporučení veřejné ochránkyně práv k rovnému přístupu k předškolnímu vzdělávání (2018)
- Výzkum veřejného ochránce práv k otázce etnického složení žáků bývalých zvláštních škol (2012)
- Tisková zpráva ke stažení v PDF

https://www.ochrance.cz/aktualne/podle_pravidel_pro_zaky_s_lehkym_mentalnim_postizenim_se_porad_uci_vice_romskych_deti_nez_by_odpovidalo_zastoupeni_romu_mezi_vsemi_skolaky